

Právně-komparatistické pojetí úvah de lege ferenda nad současnou úpravou institutu restrukturalizace v právním řádu Slovenské republiky

JANA MAJEROVÁ

KATEDRA EKONOMIKY, ŽILINSKÁ UNIVERZITA V ŽILINE

Comparative Law of De Lege Ferenda Concept Considering the Institute of Restructuring in the Legal System of the Slovak Republic

Summary: The aim of the paper is to analyze the current state of the solution of the debtor's insolvency using the institute of restructuring in the Slovak legal system, not only de lege lata but mainly de lege ferenda. To be able to achieve the aim the standard scientific methods were used, also the method of comparative law typical for the law as for the specific scientific field. The comparatum of the paper is the existing legislation of the institute of restructuring in the Slovak legal system. The comparandum is given by the restructuring legislation in Singapore, Poland, Ukraine, the USA, Hungary, Austria, Germany and the Czech Republic. The main areas of de lege ferenda concept to consider are the absence of the principle of the protection of the debtor economic activity after the declaration of the bankruptcy proceeding, creditors locus standi to submit the motion to permit restructuring, the absence of the determination of the minimal extent of the coverage, the statute-of-repose character of the period to register a claim and also the concept of the supervisory board itself.

Key words: insolvency, bankruptcy, restructuring, comparative law.

To, zda právní řád disponuje optimální úpravou řešení úpadku v kontextu specifických socioekonomických podmínek, je fundamentální otázkou z hlediska celospolečensky udržitelného rozvoje. Jen země, která bude disponovat kvalitním úpadkovým právem a bude se vyznačovat rychlostí úpadkového řízení, bude v budoucnu schopna čelit i takovým situacím jaké nastaly v důsledku světové hospodářské krize, která poprvé prověřila funkčnost institutů moderního úpadkového práva. V zájmu zdravého fungování tržního hospodářství, by mělo být úkolem úpadkového práva jednak efektivní řešení nepříznivé situace dlužníka, který se bez ohledu na důvod ocitl v úpadku, a jednak garance uspokojení pohledávek věřitelů v co největším rozsahu. Úpadek totiž tvoří významnou externalitu současných moderních ekonomik, které se nelze vyhnout ani při vynaložení maximálního úsilí.

Přístupy k jeho řešení jsou v kontextu podnikové praxe v zásadě dva, a to likvidační a sanační. Platný slovenský právní řád prostřednictvím zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurzu a restrukturalizaci a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (v textu příspěvku i jako zákon o konkurzu a restrukturalizaci,

příp. ZKR), upravuje dva základní právní instituty řešení úpadku dlužníka-právnícké osoby, a to likvidační konkurz a sanační restrukturalizaci.

Nepoměr v jejich využívání je podle údajů zveřejněných společností CRIF,¹ v současnosti zjevný, a to i přesto, že restrukturalizace představuje způsob, jakým je možné dosáhnout finanční a provozní ozdravení podniku, které je základním předpokladem setrvání podniku na trhu, udržení stavu zaměstnanosti v regionu jako i eliminace hrozby sekundární platební neschopnosti partnerských podnikatelských subjektů a hrozby propadu zaměstnanců podniku nacházejícího se v úpadku do sociální sítě.²

Podle oficiálních statistik Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky, bylo v roce 2013 prohlášeno 394 konkurzů, což je o 8,84 % více než v roce 2012. V rámci subjektů, na jejichž majetek byl prohlášen konkurz, bylo i 25 právníc-

¹ Společnost CRIF–Slovak Credit Bureau zajišťuje na Slovensku provoz slovenských bankovních a nebankovních úvěrových registrů.

² Tisková zpráva CRIF. Rekordní počet bankrotů z roku 2011 byl v minulém roce překonán. In: *Tisková správa CRIF* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: http://www.crif.sk/Novinky/Novinky/Documents/Tlacova%20sprava_CRIF_Konkurzy%20a%20restrukturalizacie%202013-2012.pdf.

kých osob a 3 fyzické osoby-živnostníci, kterým byla nejprve povolena restrukturalizace, ale následně bylo restrukturalizační řízení zastaveno a byl na jejich majetek prohlášen konkurz. Restrukturalizací bylo v roce 2013 povoleno 113, což je o 25,56 % více než tomu bylo v roce 2012. Tyto byly povoleny právníkům osobám zaměstnávajícím větší počet zaměstnanců ve srovnání se subjekty, na majetek kterých byl prohlášen konkurz.³

Uspokojivým ukazatelem je přitom míra využívání institutu restrukturalizace malými a středními podniky tvořícími bázi národního hospodářství. Z celkového počtu restrukturalizovaných subjektů, bylo totiž téměř 41 % tvořeno podniky zaměstnávajícími méně než 10 zaměstnanců, což indikuje, že jde o institut plnohodnotně využívan i tímto typem podniků.

Cíl příspěvku a použité metody zkoumání

Podle hodnocení Světové banky patří Slovenská republika k zemím s nadprůměrným indexem kvality úpadečného práva (průměr indexů za rok 2013 dosahoval hodnoty „5“, index kvality úpadečného práva v SR v roce 2013 dosahoval hodnoty „8“). To však neplatí v rámci hodnocení průměrné délky trvání úpadečného řízení (průměrná délka řízení v roce 2013 činí 2,2 roku, průměrná délka úpadečného řízení v SR v roce 2013 je 4 roky), kde dosahuje výrazný podprůměr.⁴ Z uvedeného vyplývá, že existuje prostor pro úvahy nad novelizací slovenské právní úpravy ve smyslu dosažení lepšího hodnocení ve sledovaných ukazatelích s dopadem na kvalitu institutů určených k řešení úpadečného dlužníka.

Cílem příspěvku je tedy analyzovat současný stav řešení úpadečného dlužníka-právnícké osoby prostřednictvím institutu restrukturalizace ve slovenském právním řádu, a to nejen *de lege lata*, ale také *de lege ferenda* v kontextu uplatnění právní komparace zejména s platným českým právním řádem.

Pro potřeby vypracování příspěvku byly využity standardní vědecké metody (metoda abstrakce, excerpcování, analýzy, syntézy, indukce a dedukce) jakož i metoda právní komparatistiky, která je typická pro právo jako specifický vědní obor. *Comparatum* příspěvku tvoří současná právní úprava institutu restrukturalizace jako sanačního způsobu řešení úpadečného dlužníka-právnícké osoby, ve slovenském právním řádu. *Comparandum* je tvořeno zejména právní úpravou tohoto institutu v České republice, doplnkově však také jeho úpravou v právních řádech Singapuru, Polska, Ukrajiny, USA, Maďarska, Rakouska a Německa.

Relevantní právní úprava České republiky je analyzována ze dvou hlavních důvodů. Zaprvé, měla se slovenskou právní úpravou institutu restrukturalizace prostřednictvím zákona č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání stejný výchozí právní stav a z tohoto hlediska je mimořádně zajímavé sledovat vývojové tendence obou úprav, jejich konvergence, divergence a adaptabilitu trendům v zahraničních insolventních právních úpravách. Zadruhé, jde o právní úpravu země, které právní řád je pro Slovenskou republiku v mnoha směrech inspirativní v kontextu probíhajících novelizací napříč komplexním spektrem právních předpisů.

Trendům v právní úpravě restrukturalizace v Singapuru, se v příspěvku věnujeme proto, že jde o zemi, jejíž úpadečková právní úprava dosáhla podle hodnocení Světové banky nejvyšší index kvality úpadečného práva a současně je i vykázána průměrná doba trvání úpadečného řízení nižší než jeden rok.⁵ Efektivnost této právní úpravy je tak velmi vysoká, a proto disponuje potenciálem být příkladem i pro jiné právní úpravy, majíce však na paměti, že nesmí jít o absolutní přebírání jejich ustanovení bez zohlednění specifík potenciálně přebírající země. Polsko, Ukrajina, Maďarsko a Rakousko jsou z hlediska detekování trendů analyzovány v této studii z toho důvodu, že se jedná o sousední země. Německé právní úpravě je věnován prostor z toho důvodu, že byla pro tvůrce úpravy slovenského úpadečného práva vzorovou. Právní úprava USA je uváděna proto, že je z hlediska novověké právní úpravy úpadečného práva v celosvětovém měřítku považována za klíčovou. Důvodem je skutečnost, že tato právní úprava je úpravou dlouhodobě nejvyspělejší ekonomiky světa a ve vztahu k evropským úpadečným právním úpravám se vyznačuje specifiky vyplývajícími nejen z tohoto jejího postavení, ale také z autonomního sociálně-politického vývoje jakožto i samotného charakteru právní úpravy.

³ MSSR. Vyřizování konkurzní agendy na konkurzních soudech v roce 2013. In: *Konkurzy OS 2013* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: http://www.justice.gov.sk/Dokumenty/Konkurzy/Statistika_OS_2013.pdf

⁴ The World Bank. Strength of legal right index. In: *The world bank web portal* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.LGL.CRED.XQ>

⁵ Efektivnost právní úpravy insolvence je kvantifikována tzv. indexem kvality právních předpisů, který se každoročně stanovuje na základě interní metodiky Světové banky. Výstupem je žebříček zemí seřazených v závislosti na výši dosaženého indexu. Zemím s neefektivnější úpravou úpadečného práva je přiděleno 10 bodů a naopak, zemím s nejméně efektivní právní úpravou, je přiděleno 0 bodů.

Současná právní úprava restrukturalizací v kontextu úvah *de lege ferenda*

Restrukturalizace je ve všech právních řádech institutem úpadkového práva sanačního charakteru, jehož existence je reakcí na potřebu řešení úpadku jako stavu imanentně spjatého s výkonem podnikatelské činnosti, jinak než likvidačním konkurzem. V podstatě jde o institut podporující obvykle zákonem explicitně stanovenou povinnost předcházet úpadku v tom smyslu, že poskytuje možnost řešení primárně teprve hrozícího úpadku (ale i takového, který již nastal) tak, aby se současně zachovala ekonomická aktivita dlužníka-právní osoby, případně fyzické osoby-podnikatele, nacházejícího se v úpadku. Hlavním benefitem řešení úpadku restrukturalizací, je poskytnutí ochrany dlužníkovi ve formě nepřipuštění exekucí či výkonu zabezpečovacích práv na jeho majetek.

Analytický pohled na právní úpravy restrukturalizace ve světových právních řádech však již umožňuje detekovat i přes existenci téhle základní společné charakteristiky mnohé odlišnosti v rámci právních úprav jednotlivých částkových problematik souvisejících s restrukturalizací. Až na základě jejich posouzení je následně možné kriticky zhodnotit i národní právní úpravu tohoto institutu na bázi právní komparatistiky a vyjádřit se k její finální (ne)efektivnosti způsobené právě existujícími konvergencemi, divergencemi a adaptabilitou ve vztahu k celosvětovým insolvenčním trendům.

V rámci analýzy realizované v souladu s metodami popsány v textu příspěvku, jsme dospěli k závěru, že nejpodstatnějšími oblastmi jsou, z hlediska úvah *de lege ferenda* o současné úpravě restrukturalizace ve slovenském právním řádu, tyto:

- samotný statut restrukturalizace jako autonomního institutu úpadkového práva bez předcházejícího integrovaného insolvenčního řízení,
- požadavek kladného restrukturalizačního posudku před podáním návrhu na povolení restrukturalizace,
- následky vadnosti podaného návrhu na povolení restrukturalizace,
- relativně vágní formulace požadavku na míru uspokojení věřitelů,
- samotná filozofie stanovování lhůt v rámci restrukturalizace,
- postavení správce,
- ingerence věřitelů do výsledného znění restrukturalizačního plánu,
- dozorčí správa.

Statut restrukturalizace jako autonomního institutu úpadkového práva

Ve více právních řádech je, na rozdíl od slovenské právní úpravy, řešení úpadku dlužníka postavené na koncepci tzv. jednotného úpadkového řízení, které tvoří společnou fázi později realizovaného ať už konkurzu nebo restrukturalizace (např. Ukrajina, Německo, Rakousko).

Rakouské jednotné úpadkové řízení je například rozděleno na tři základní fáze, a to na fázi zjišťovací, vyhodnocovací a rozdělovací, v rámci kterých probíhá konkurz úpadce nebo dochází k jeho restrukturalizaci v závislosti na perspektivách jeho možného budoucího působení na trhu.⁶ Takový přístup k řešení úpadku dlužníka je podle našeho názoru inspirativním, nakolik odpovídá nejen požadavku uspokojení věřitelů v co největším rozsahu, ale i požadavkům trhu, který je vystaven fenoménu sekundární platební neschopnosti jako jednomu z hlavních likvidačních faktorů malého a středního podnikání na národním trhu (snaha o eliminování sekundární platební neschopnosti je zjevná i z ustanovení kladoucího dlužníkům preventivní povinnost ve vztahu k podání návrhu na prohlášení konkurzu v případě hrozícího úpadku).

Ze slovenského právního řádu je sice možné analogicky alespoň rámcově vymezit jednotlivé fáze, ať už konkurzu nebo restrukturalizace, avšak tyto obsahově nekorespondují s fázemi podle uváděného rakouského právního řádu. Podobně jako konkurz, prochází i restrukturalizace více fázemi, které jsou však z hlediska možných úvah o provádění tzv. společného úpadkového řízení při současném zachování koncepcí obou institutů, odlišné. V případě restrukturalizace jde o tyto fáze:

- vypracování restrukturalizačního posudku,
- podání návrhu na povolení restrukturalizace až zahájení restrukturalizačního řízení,
- zahájení restrukturalizačního řízení až povolení restrukturalizace,
- zahájení restrukturalizace až ukončení restrukturalizace,
- dozorčí správa.

V případě české právní úpravy však již jsou zjevné reflexe zahraničních vývojových trendů, a to inkorporací tzv. insolventního řízení jakožto řízení o konstatování stavu úpadku obligatorně předcházejícího následnému konkurznímu, případně restrukturalizačnímu řízení. Taková práv-

⁶ BNT Attorneys at Law. Insolvency survey. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: <http://www.bnt.eu/index.php/sk/component/comprofiler/pluginclass?plugin=cbgroupjive&action=groups&func=show&cat=2&grp=20&tab=File&Itemid=815>.

ní konstrukce představuje vývojový mezičlánek mezi čistě duálním přístupem k sanačním a likvidačním způsobům řešení úpadku dlužníka (viz současný slovenský právní řád) a progresivními integrovanými právními konstrukcemi (viz např. Ukrajina, Německo, Rakousko).

Restrukturalizační posudek

Na to, aby mohla být restrukturalizace zahájena, se vyžaduje splnění několika nejen právních a ekonomických předpokladů. Nejvýznamnějším ekonomickým předpokladem je schopnost dlužníka zachovat svou podnikatelskou činnost. Tuto jeho schopnost je v podmínkách Slovenské republiky potřeba ověřit prostřednictvím vypracování tzv. restrukturalizačního posudku s doporučujícím stanoviskem ještě před podáním návrhu na zahájení řízení u soudu.

V podmínkách České republiky má vypracováváný restrukturalizační posudek diametrálně odlišný statut. Jeho vypracování a kladní výrok formulovaný v jeho rámci totiž nejsou považovány za imperativ úspěšného zahájení restrukturalizačního řízení.

Dle platné právní úpravy je možné, aby za splnění podmínek explicitně uvedených v zákoně (§316 odst. 4 Insolvenčního zákona), byla restrukturalizace přípustná i bez jeho existence.⁷ Vyžaduje se však v případech, že tyto podmínky nejsou splněny a na rozdíl od slovenské právní úpravy se už v této fázi vyžaduje, aby byl přijat alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek. Současná slovenská právní úprava vzhledem k absenci paralely českého insolvenčního řízení podobnou úpravu neumožňuje, neboť pohledávky věřitelů jsou u správce přihlašovány až ve lhůtě 30 dnů od povolení restrukturalizace.

Slovenský zákon z hlediska věcné legitimity umožňuje podobně jako česká právní úprava, aby podáním návrhu na povolení restrukturalizace pověřili správce kromě dlužníka i jeho věřitelé. Vzhledem k tomu, že restrukturalizace nemůže probíhat proti vůli dlužníka, je potřeba, aby takové věřitelské iniciativě předcházela dohoda s dlužníkem.

Podle našeho názoru však už ze samotné podstaty institutu restrukturalizace vyplývá, že k němu nemůže dojít proti vůli dlužníka, a proto považujeme věřitelům poskytnutou možnost zadat správci vypracování restrukturalizačního posudku za zbytečnou (o uvedeném svědčí i to, že podle Ďuricy⁸ je restrukturalizace probíhající z podnětu věřitele spíše výjimkou než pravidlem).

Následky vadnosti návrhu na povolení restrukturalizace

Poté, co soud přezkoumá, zda návrh na povolení restrukturalizace splňuje zákonem stanovené náležitosti, rozhodne nejpozději do 15 dnů od jeho doručení o zahájení restrukturalizačního řízení (podobně jako v případě konkurzu⁹ totiž, na rozdíl od ostatních druhů civilního řízení, podáním návrhu nezačíná ani restrukturalizační řízení). To začíná podobně jako v případě konkurzního řízení zveřejněním usnesení o jeho zahájení v Obchodním věstníku. Na rozdíl od přezkoumání návrhu na prohlášení konkurzu,¹⁰ soud nevyzývá navrhovatele na případnou opravu, či doplnění neúplného nebo nesprávného návrhu na povolení restrukturalizace, v čemž vidíme značný nedostatek právní úpravy, a to zejména s ohledem na krátkost času mezi vypracováním restrukturalizačního posudku a podáním návrhu (maximálně 30 dnů).

V podmínkách české právní úpravy jsou následky vadnosti uskutečněného podání vázány na institut tzv. insolvenčního řízení (ad § 318 odst. 1 IZ). Díkce zákona sice umožňuje, aby soud vyzval subjekt, který návrh podal, k doplnění návrhu na povolení restrukturalizace (a to ve lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů), ale zároveň je však nutno respektovat požadavek vyplývající z už zmiňovaného ustanovení § 318 odst. 1 IZ, podle kterého může dlužník podat návrh na povolení restrukturalizace až v návaz-

⁷ Podmínky, které musí být splněny před podáním návrhu na povolení restrukturalizace podle slovenské právní úpravy jsou formulovány mnohem vágněji. Jde o požadavky kumulativního prokázání výkonu podnikatelské činnosti dlužníkem, jeho úpadku (příp. jeho hrozby), reálného předpokladu zachování alespoň podstatné části provozu podniku dlužníka a většího rozsahu uspokojení věřitelů dlužníka než v případě konkurzu.

⁸ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii – komentár*. Bratislava 2012, s. 628.

⁹ Z uvedeného vyplývá, že v rozporu se zásadou zahájení návrhového soudního řízení okamžikem doručení návrhu na jeho zahájení k soudu, začíná konkurzní řízení až okamžikem zveřejnění rozhodnutí soudu o zahájení konkurzního řízení poté, co soud formální a obsahové náležitosti podaného návrhu přezkoumá. Je tomu tak proto, že se zahájením konkurzního řízení se spojuje celá řada právních účinků, mezi které patří povinnost dlužníka omezit činnosti pouze na běžné právní úkony, vyloučení možnosti začít na majetek dlužníka řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuční řízení, vyloučení možnosti začít nebo pokračovat ve výkonu zabezpečovacího práva na majetek patřící dlužníkovi a přerušení řízení o zrušení společnosti bez likvidace. Takto formulované účinky zahájení konkurzního řízení mají prioritně zajistit, aby nedocházelo ke zmenšování majetku dlužníka a k individuálnímu uspokojování věřitelů.

¹⁰ V případě, že návrh obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti, soud nejpozději do 15 dnů ode dne doručení návrhu, rozhodne o zahájení konkurzního řízení, které ex lege začíná zveřejněním usnesení o této skutečnosti v Obchodním věstníku. Pokud tomu tak není, poučí ve stejné lhůtě navrhovatele o nedostatcích návrhu a vyzve jej, aby tyto nedostatky ve lhůtě 10 dnů odstranil (český právní řád například upravuje tuto lhůtu na maximálně 7 dnů). Pokud tak navrhovatel neučiní, soud návrh odmítne. V této právní úpravě vidíme výrazný posun ve srovnání s předchozím stavem, kdy byl návrh v případě, že neobsahoval požadované náležitosti odmítnut, aniž by byl navrhovatel na jeho opravu vyzván, což bylo ve zjevném rozporu s proklamovanou pro-věřitelskou koncepcí zákona o konkurzu a restrukturalizaci.

nosti na rozhodnutí o úpadku, kterému logicky předchází podání tzv. insolvenčního návrhu. Podle ustanovení § 128 odst. 1 IZ však není možné vyzvat navrhovatele na doplnění insolvenčního návrhu a soud návrh v případě, že neobsahuje všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný, příp. neurčitý ex officio odmítne (zákonem požadované přílohy je však ve lhůtě, která nesmí být delší než 7 dnů, doplnit k návrhu možno).

Pro oba právní řády, které jsou postaveny na bázi nevyzývání k doplnění či opravě návrhu, je tak inspirativní maďarská právní úprava, která ustanovuje požadavek obligatorního zastupování navrhovatele advokátem, čímž se snižuje administrativní náročnost podání takového návrhu.¹¹

Relativně vágní formulace požadavku na míru uspokojení věřitelů

Z hlediska dosažení efektivnosti restrukturalizace je třeba, aby v jejím průběhu byly uspokojeny pohledávky věřitelů v co největším rozsahu (tento musí být současně větší než ten, který by přicházel v úvahu v případě absolvování konkurzu). Stejná formulace se nachází jak ve slovenském, tak i v českém právním řádu. Z uvedeného vyplývá, že v daném ohledu nereflektujeme trend potřeby dosažení minimálně kvantifikovaného uspokojení věřitelů (ať už v absolutním, nebo relativním vyjádření), který již několik zemí do svých insolvenčních norem implementovalo a který tvoří bazální požadavek řádného ukončení restrukturalizace.

Například v rakouském právním řádu je stanoven minimální rozsah plnění, který má být v důsledku restrukturalizace dosažen na úrovni minimálně 30 % hodnoty pohledávek, přičemž k úhradě musí dojít ve lhůtě dvou let od zahájení restrukturalizace.¹²

Filozofie stanovení lhůt v rámci restrukturalizace

Třicetidenní lhůta, která je na přihlašování pohledávek stanovena na Slovensku, je podle našeho názoru krátká, a to zvláště s ohledem na skutečnost, že má prekluzivní charakter (v případě úpadku je to 45 dnů, přičemž zákon zmeškání této lhůty připouští a stanovuje, že tuto lhůtu je nutné zachovat i pro potřeby opravy či doplnění podaného návrhu). Uvědomujeme si, že je v zájmu rychlosti řízení, aby byly doby optimalizovány, avšak uvedené by nemělo mít negativní vliv na samotnou podstatu institutu, jehož cílem je kolektivní uspokojení pohledávek věřitelů v co největším rozsahu.

V podmínkách české právní úpravy se přihlašování pohledávek uskutečňuje již ve fázi in-

solvenčního řízení (§173 a násl. IZ), tudíž nejde striktně o restrukturalizační problematiku. Věřitelé podle téhle koncepce podávají přihlášky pohledávek u insolvenčního soudu od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku.

I když je z české úpravy zřejmý záměr optimalizace doby trvání samotné restrukturalizace vyčleněním lhůt určených pro přihlašování pohledávek do společné integrované fáze všech řízení řešících úpadek dlužníka, nejde podle našeho názoru rovněž, jako v případě slovenské úpravy, o vhodně zvolený způsob přizpůsobení se trendu zajištění rychlosti restrukturalizace v zájmu operativního a efektivního řešení dočasně nepříznivé tržní situace.

Podle našeho názoru je možné v zájmu zajištění rychlosti restrukturalizace, podobně jako na Ukrajině, zákonem stanovit maximální přípustnou délku trvání jednotlivých fází, příp. plnění restrukturalizačního plánu (ukrajinská úprava omezuje délku trvání restrukturalizace na šest měsíců s možností jejího prodloužení o dalších dvanáct měsíců v odůvodněných případech).¹³

Podobně je však možné optimalizovat dobu trvání restrukturalizace i po americkém vzoru.¹⁴ Právní úprava USA totiž definuje i institut tzv. zrychlené restrukturalizace, která je možná v případě, že se dlužník na obsahu restrukturalizačního plánu s věřiteli dohodne ještě před podáním návrhu na restrukturalizaci k soudu.

V souvislosti s namítáním prekluzivní povahy lhůty pro přihlašování pohledávek věřiteli, působí inspirativně i polská právní úprava, která za tímto účelem nestanovuje žádnou lhůtu.¹⁵ Je tomu tak proto, že seznam závazků sestavuje sám dlužník, který věřitele rovněž seznamuje s navrhovaným plánem restrukturalizace a svolává schůzi, na níž má být plán jimi odsouhlasen, příp. komentován. Sankcí za nesplnění této povinnosti je to, že pro věřitele, který nebyl o konání schůze věřitelů informován, je restrukturalizační plán nezávazným, což je v rozporu se zájmy dlužníka (zejména z toho důvodu, že tito věřitelé mohou na něj iniciovat prohlášení konkurzu).

¹¹ BNT Attorneys at Law. *Insolvency survey*. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014], op. cit.

¹² BNT Attorneys at Law. *Insolvency survey*. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014], op. cit.

¹³ DYKUNSKYY, I. *Insolvency procedure in Ukraine*. In: *Eurofenix Spring* [online]. 2012 [19. 10. 2014]. Dostupné na: http://www.insol-europe.org/download/file_/8325.

¹⁴ KORNBERG, A. W. – TOBLER, C. R. *Restructuring & Insolvency – United States*. In: *Getting the Deal Through* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: <http://gettingthedealthrough.com/books/35/restructuring-insolvency/>.

Postavení správce

Intervence soudu do ustanovení správce do funkce, jsou podle slovenské právní úpravy v případě restrukturalizačního řízení minimální. O tom, kdo bude správcem v rámci konkrétní restrukturalizace, totiž rozhodují subjekty mající aktivní věcnou legitimaci k podání návrhu na povolení restrukturalizace, jehož obligatorní náležitostí je i restrukturalizační posudek vypracovaný jimi pověřeným správcem, kterého v rámci usnesení o povolení restrukturalizace soud ustanovuje do funkce. Soudem potvrzený správce následně provádí během restrukturalizace dohled nad podnikáním dlužníka v rozsahu oprávnění správce během konkurzu v rámci zjišťování majetku podléhajícího konkurzu, přičemž jeho primární povinností je schvalovat právní úkony dlužníka ve smyslu § 130 ZKR a sledovat s odbornou péčí vývoj finanční a obchodní situace dlužníka. Pokud totiž dojde k její zásadní změně tak, že nelze důvodně předpokládat úspěšné ukončení restrukturalizace, je správce povinen neprodleně požádat soud o prohlášení konkurzu.

Současný stav v České republice je však odlišný. Podle znění § 25 odst. 1 IZ, ustanovuje insolvenčního správce insolvenční soud. Výjimku tvoří případ, kdy je s rozhodnutím o úpadku spojeno i rozhodnutí o povolení restrukturalizace a předložený restrukturalizační plán určuje osobu správce. Pak insolvenční soud tuto osobu za předpokladu, že splňuje zákonem stanovené podmínky, ve funkci potvrdí. Z kompetenčního hlediska je správce povinen vykonávat dohled nad činností dlužníka a dispozičními oprávněními, zajišťuje dohled nad zjišťováním a soupisem majetkové podstaty, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů, podává zprávy věřitelskému výboru a plní také další úkoly, kterými ho pověřil soud.

V zahraničních právních řádech je postavení správce variantní. Slovenská právní úprava je tak například výrazně odlišná i od singapurské, se kterou si je jinak v mnoha ohledech podobná.¹⁶ V případě tzv. nucené restrukturalizace, která probíhá na návrh věřitele, totiž není v kompetenci správce jen sledování finanční a obchodní situace dlužníka s informační povinností ve vztahu k soudu (tu má správce zejména v tom případě, kdy dojde k její zásadní změně s možným negativním dopadem na dosažení cíle restrukturalizace), ale přímo obchodní vedení a řízení. V podmínkách současného znění slovenského úpadkového práva, v nichž funkci správce vykonává správce, který byl věřitelem pověřen vypracováním restrukturalizačního posudku (a lze tedy mezi nimi

předpokládat určitou míru spříznění), je podle našeho názoru takováto konstrukce nevhodná. Jinak by tomu ovšem bylo v případě, pokud by správce určoval soud (takový mechanismus funguje v Polsku či Maďarsku). I taková možnost se však jeví být problematickou, a to zejména z důvodu, že určování správců soudem probíhá systémem náhodného výběru pomocí technických a programových prostředků schválených ministerstvem. Ve smyslu uvedeného, tak nemusí být soudem ustanoven do funkce takový správce, který má nejlepší předpoklady ke zvládnutí obchodního vedení a řízení (a tedy může dojít k ohrožení samotné podstaty institutu restrukturalizace – kolektivního uspokojení věřitelů ve větším rozsahu než v případě konkurzu za současného zachování ekonomické aktivity dlužníka), protože výkon funkce správce podle našeho názoru nevyžaduje jen hospodářskou a právní odbornost, ale i specifický druh odbornosti s přihlédnutím k předmětu činnosti konkrétního dlužníka, která je nezbytná zvláště v případě, pokud by měl správce podnik dlužníka obchodně vést a řídit.

Rozsah ingerence věřitelů do výsledného znění restrukturalizačního plánu

Jsme toho názoru, že návrh na povolení restrukturalizace podaný věřitelem podle slovenského právního řádu, má pro dlužníka ne vždy pozitivní důsledky. Uvedené dokazuje i skutečnost, že výsledné znění restrukturalizačního plánu je ve velké míře závislé na tom, kdo návrh na povolení restrukturalizace předložil. Pokud tak učinil dlužník, vypracuje i restrukturalizační plán a následně jej předloží ke schválení věřitelskému výboru, tzv. schůzi účastníků plánu a soudu. Pokud tak však učinil věřitel, restrukturalizační plán vypracuje správce a následně jej předloží ke schválení věřitelskému výboru, schvalovací schůzi a soudu. V tomto případě tak má dlužník na jeho obsah menší vliv. To, který subjekt má vliv na znění restrukturalizačního plánu je důležité z toho důvodu, že restrukturalizační plán je po jeho potvrzení soudem závazný pro všechny účastníky plánu, a to nejen ve vztahu ke vzniku, změně nebo zániku jejich práv a povinností, ale i ve vztahu k určení rozsahu a způsobu uspokojení věřitelů přihlášených pohledávek, případně akcionářů dlužníka.

¹⁵ BNT Attorneys at Law. *Insolvency survey*. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014], op. cit.

¹⁶ AGC Singapore – Attorney General Chamber. *Singapore Statutes Online*. In: *AGC Singapore web portal* [online]. 2013 [19. 10. 2014]. Dostupné na: <http://statutes.agc.gov.sg/aol/home.w3p>.

Tento nedostatek výrazné ingerence věřitelů do výsledného znění restrukturalizačního plánu částečně zmírňuje americká právní úprava, která umožňuje, aby dlužník, který podal návrh na povolení restrukturalizace, předložil restrukturalizační plán na prvních sto dvacet dní probíhající restrukturalizace (přičemž tato lhůta může být i prodloužená), po uplynutí kterých mohou podat svůj vlastní návrh restrukturalizačního plánu věřitelé.

Podobně upravuje dlužníkovu přednostní právo na předložení restrukturalizačního plánu i v takovém případě, pokud návrh na povolení restrukturalizace podal věřitel, i současná česká právní úprava.¹⁷

Dozorčí správa

Podle slovenské právní úpravy lze na majetek dlužníka v případě neplnění schváleného plánu prohlásit konkurz. Podobně je to upraveno i českém právním řádu. Na Slovensku však současně platí, že pokud dlužník v průběhu plnění plánu nesplní do 30 dnů od doručení výzvy řádně a včas pohledávku vůči účastníkovi plánu, stává se tím plán vůči danému účastníkovi ve vztahu k dotčené pohledávce neúčinným a tuto pohledávku lze vymáhat v exekučním řízení. Uvedené odůvodňuje zánik funkce věřitelského výboru a správce, což je s ohledem na výše uvedené plně v souladu s požadavkem aktivního a odpovědného přístupu dlužníka k využití restrukturalizace jako sanačního způsobu řešení jeho úpadku.

V Polsku však například výkonu funkce soudem určeného správce odpovídá i dohled nad plněním schváleného restrukturalizačního plánu.¹⁸ Srovnatelná možnost je upravena i ve slovenském právním řádu, kdy v případě, že je to v restrukturalizačním plánu explicitně uvedeno, může být po skončení restrukturalizace nad dlužníkem zavedena tzv. dozorčí správa, jejímž smyslem je provádět v zájmu splnění plánu dohled nad dlužníkovou podnikatelskou činností, a to v rozsahu stanoveném závaznou částí restrukturalizačního plánu. Dozorčí správu přitom nemusí *ex lege* provádět správce ustanovený do skončení restrukturalizace, ale každá osoba, která je zapsána v seznamu správců a uvedena v restrukturalizačním plánu. V uvedeném vidíme nedostatek slovenské právní úpravy, neboť předpokládáme, že z hlediska efektivnosti prováděného dohledu je vhodnější, aby byla kontrolním správcem osoba, která již má znalosti nejen o specifikách dlužníka, ale je seznámena i se zněním restrukturalizačního plánu (v tomto ohledu vidíme polský vzor výkonu dohledu správcem stanoveným pro potřeby restruktura-

lizace za podnětný). Tato fáze restrukturalizace probíhá bez ingerence soudu a trvá až do splnění plánu, případně prohlášení konkurzu jestliže plán není plněn a nastanou okolnosti podmiňující podání návrhu na prohlášení konkurzu.

V souvislosti s dozorčí správou vidíme možnosti jejího uplatnění v rámci případné úpravy restrukturalizace řízené dlužníkem samým, jako je tomu například v Německu.¹⁹ Jde o způsob řešení úpadku dlužníka sanačním způsobem pod záštitou kompetentní osoby, která představuje záruku řádného plnění dohodnutého plánu, avšak bez potřeby administrativně náročného soudního řízení. Německá právní úprava je založena na tom, že v případě, kdy dlužník podal sám návrh na prohlášení úpadku, a současně je pravděpodobné, že v důsledku likvidace by byli poškozeni věřitelé, je možné, aby po splnění dalších zákonem upravených požadavků, řídil průběh restrukturalizace dlužník pod dohledem správce sám.

Obdobně by bylo vhodné odlehčit soudům v intencích platné české právní úpravy, kde dokonce institut obdobný slovenské dozorčí správě absentuje a podle ustanovení § 364 odst. 1 IZ, má i v průběhu plnění restrukturalizačního plánu soud poměrně významné postavení.

Uvažujíc dále nad aplikovatelností německého vzoru ve slovenských a českých podmínkách, jsme toho názoru, že by bylo z hlediska kultivace malého a středního podnikání vhodné považovat nad zavedením koncepce tzv. „ochranného řídicího štítu“ i do těchto právních rádu. Jeho podstata spočívá v tom, že v případě, kdy úpadek teprve hrozí, může dlužník podat návrh na zahájení úpadečného řízení a spolu s ním požádat za účelem vypracování restrukturalizačního plánu pod dohledem stanoveného správce, o plynutí tříměsíční ochranné lhůty, během níž je chráněn před nuceným výkonem rozhodnutí.

Závěr

Úpadek představuje častý průvodní jev ekonomické aktivity. V současném pojetí je chápán převážně v negativním slova smyslu, ale existují i přístupy, které mu prostřednictvím jeho přínosu k zachování dynamiky trhu dodávají

¹⁷ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (tzv. Insolvenční zákon) a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ BNT Attorneys At Law. *Insolvency survey*. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014], op. cit.

¹⁹ BNT Attorneys at Law. *Insolvency survey*. In: *Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014* [online]. 2013 [19. 10. 2014], op. cit.

výrazný pozitivní náboj. Podle našeho názoru je třeba posuzovat charakter úpadku z hlediska vypěstlosti normativních právních aktů, které upravují způsoby jeho řešení. Podle hodnocení Světové banky, patří Slovenská republika k zemím s nadprůměrným indexem kvality úpadkového práva, avšak také s nadprůměrnou délkou trvání úpadkového řízení. Cílem příspěvku tak bylo analyzovat současnou právní úpravu restrukturalizace *de lege lata* a *de lege ferenda*, uplatňujíc přitom srovnávací metodu. Na bázi informací o právní úpravě restrukturalizace na Slovensku a ve vybraných zemích, byly tedy vymezeny jako hlavní trendy tvořící perspektivně platformu pro formulaci úvah *de lege*

ferenda tyto: nárůst počtu právních řádů založených na koncepci integrovaného insolvenčního řízení předcházejícího restrukturalizaci, pokles důležitosti restrukturalizačního posudku, liberalizace přístupu k podání vadného návrhu na povolení restrukturalizace, upouštění od relativní vágnosti formulace požadavku na míru uspokojení věřitelů, flexibilní přístup k stanovování lhůt ve snaze o zajištění rychlejší restrukturalizace, posilování kompetencí a postavení správce, restrikce ingerence věřitelů do výsledného znění restrukturalizačního plánu, implementování institutů obdobných tzv. dozorčí správě.

agentura
BOVA

SPECIALISTA NA VZDĚLÁVÁNÍ PRÁVNÍKŮ

Nový občanský zákoník, nový zákon o obchodních korporacích a řada dalších souvisejících zákonů nabyly účinnosti 1. ledna loňského roku. Ve spolupráci s vrcholnými soudci a dalšími špičkovými experty jsme pro vás připravili řadu seminářů, které vás podrobně provedou těmito změnami, upozorní na rizika, představí výkladové problémy, zmapují dostupná stanoviska k nim a nastíní jejich možná řešení.

Z nejbližších vybíráme:

- 23. 4. 2015 Nájem bytů a dalších prostor v novém občanském zákoníku
- 23. 4. 2015 Pokročilé praktikum uzavírání smluv
- 27. 4. 2015 Změna závazku v novém občanském zákoníku
- 27. 4. 2015 Jak na problematického zaměstnance – předcházení a řešení problémů
- 28. 4. 2015 Smlouva o dílo ve výstavbě v novém občanském zákoníku
- 29. 4. 2015 Bytové právo po rekodifikaci – nájem bytu a domu, bytové družstvo, bytové spoluvlastnictví
- 29. 4. 2015 Insolvenční řízení po velké novele (majetková podstata a způsoby řešení úpadku)
- 30. 4. 2015 Zástavní právo v novém občanském zákoníku a v soudní praxi
- 4. 5. 2015 Jednání za podnikatele/obchodní společnost po rekodifikaci
- 6. 5. 2015 Smluvní závazky – Jak vznikají, jak je řádně plnit, změnit a rušit
- 7. 5. 2015 Určení rozhodného práva pro smluvní závazky (nařízení Řím I)
- 12. 5. 2015 Nové dědické právo – výklad úpravy v novém občanském zákoníku i v zákoně o zvláštních řízeních soudních
- 12. 5. 2015 Smlouvy a smluvní vztahy ve veřejných zakázkách
- 12. 5. 2015 Námitky sousedů proti stavbě
- 13. 5. 2015 Autorský zákon a nová právní úprava (novely a nový občanský zákoník)
- 14. 5. 2015 Důsledky porušení smlouvy podle (nového) občanského zákoníku
- 14. 5. 2015 Exekuce stále novelizované včetně aktuální judikatury
- 14.–17. 5. 2015 Akciová společnost po rekodifikaci

DALŠÍ INFORMACE O SEMINÁŘÍCH (MÍSTO KONÁNÍ, PODROBNÝ OBSAH, LEKTOŘI APOD.) A NABÍDKU AKTUÁLNÍCH SEMINÁŘŮ DO KONCE PRVNÍHO POLOLETÍ NALEZENETE NA NAŠICH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH

www.bovapolygon.cz